

Kui ma 1922.a.kevadel olin teel Rakvere Opetajate Seminari (ROS) sisseastumise-eksamile ja silmasin eemalt seminari imposantset valkjat peahoonet päiksepaistes säravate hulgaliste akendega ja tema kõrvalhooneid, valdas mind sõnulseletamatu aukartsustäratav tunne. Selles pildis nägin oma eesootavat vaimuvara lähet ja teadmiste hulla, milles tuleb küpseda 6+ aasta jooksul, et kasvada inimeseks ja saada algkooli õpetajaks. Sisene- nud peauksest kõrgesse eesruumi ja silmanud ees hulgalisi noori, kes kõik mulle võõrad, kuid kel südames sama soov, mis minulgi, haaras mind veel eriline kartusetunne, et kas (süüan) mina oma teadmistes nendega võistelda.

Õnneks sel kevadel polnudki võistluseksameid! Selleaegne seminari direktor, Voldemar Raam, katsestas vastuvõtmisel uut valikuviisi, nimelt sisseastu- jate küsitlemist vastava komisjoni ees, muusikaalsust ja viimase algkooli õppeaasta kaasatoodud töödega tutvunemist. See pidi olema küllal dane? 70 sissesoo- vijast võeti vastu 30. Nende seas olin üks õnnelik ka mina, kuid üks viimaseid, sest minu Kunda tsemendivabriku poisi nägu polevat hästi meeldinud direktorile. Imekomel aga 1928.a.kevade 7-da lennu lõpetajate seas olin ainuke cum laude. Kuidas see tuli, on mulle mõiststuseks, sest minu teada oli seal minust paar paremat. Näib, et ka õpetajad on ekslikud.

ROS-i hoone oma kolme korrusega oli Eesti Vabariigi algpöevil üks suu- remaid ja ajakohasemaid koolimaju avarate pikkade koridoriidega, paljude (14) ruumikate klassitubadega, kabinetidega, kahe võimlaga, aktuse- ja pidu- saaliga, töökodadega, köögi- ja söögisaaliga, naisõpilaste internaadiruumiga ja teiste vähemate kõrvalruumidega. Isegi saun ei puudunud. See asus kõrval- hoones.

ROS'hoonetekompleksi püstitamine langeb vene tsaarivalitsuse aega ja Esimese maailmasõja ajal okt. 1915 alustas kool koos harjutuskooliga õppe- tööd. Sellest asutusest pidi kujunema vene vaimu kandev tsaaririigi venes- tamiskants meessoost õpilasile. Seal õppisid ka mitmed eesti noormehed, kes jäid truuks eestlusele.

Ajad muutusid ja Eesti Vabariigi sünd tõi oma hariduspoliitikaga sellesse hoonesse uue meelsuse ja eesti rahvusliku vaimu. Sai eesti seminar, mis pidi kasvatada ^{ma} Virumaa algkoolidele õpetajaid, haridustegelasi ja "rahva-valgustajaid", kes ka väljaspool klassitube ^{peetud} seltskonnatööd- ^{sema} näitejuhid, koorijuhid, noortejuhid ja tegelema muudel aladel.

RÕS-i, eesti seminari, tegelik õppetöö algas 6. okt. 1919. a., kuid veel mitte oma ruumides, vaid esialgu ~~Rakvere~~ Reaalgümnaasiumi ruumides väga kitsastes oludes, kuna tuli töötada õhtuvahetuses. Esimesel õppeaastal oli kooli koosseis 172 õpilast ja 11 õpetajat. Avaramate ruumide ja lähedamate töövõimaluste omamiseks kolis seminar 1920. a. märtsi ⁵ Kunda lähedale Malla mõisa, kus töö kestis kuni õppeaasta lõpuni. Seal viibimise ajal oli kool täielikult internaatkool ühistoitlustamisega nii õpilastele kui ka õpetajaile. Järgneva õppeaasta algul 6. sept. 1920. a. alustas seminar tööd juba oma avarates ^{ja} hästi korrastatud ruumides, kus ^{ta} töötas kuni 1932. a. kevadeni, mil õppeasutus suleti ja lõpetamata õpilased koos mõningate õpetajatega viidi üle Tartu Õpetajate Seminari juurde. Kolmeteistkümne viijaka õppeaasta jooksul las- kis RÕS välja 11 lendu kogusummas umbes 250 lõpetajaga. Need noored õpetajad oma pedagoogiliste töökspidamistega ja uute õpetamisviisidega olid täis entusiasmi ja töötahet ning viisid hoogu ja värskust õppetöösse ning töid algkooli varjust välja valguse kätte, millele põhjenes eesti rahvaharidus. RÕS-i 1926. a. üks lõpetajaid, Atso Mathur, kes viibib praegu Kanadas, kirjutab: "RÕS-ist tuli välja rahvuslikult häälestatud, "väikeste inimeste" kogu, kelle külvi ei suuda hävitada ka tänapäeva hirmurežiim Eestis ega vaba maailma "kuldvasika" sõra tõuslikluse laial teel. Nii jääb püsima ajaloo kaalu- kausile nende töö, mis on tehtud me ^{meie} esivanemate loodud kultuuri jätkamiseks, olgu see, kus ^{takes} maailma nurgas. Nii on mitmed RÕS-i kasvandikud, kes ^{on} pääsenud vabasse maailma, pidevalt jätkanud oma rahvuslikku tööd, alates DP-i laagrite koolidest ja edaspidi ümberasumise maades edendanud silmapaistvat osa noorsoo rahvusliku kasvatuse ja kultuurviljelemise alal. On ka neid, kes ^{on} end täiendanud ja ^{meie} ja esinevad me rahvuskultuurilisel areenil üsnagi olulises rollis!"

X X X Soovime teile

Eestiaegne seminar oma õppe- ja kasvatustööga, isetegevusringidega ja omaalgatuslike üritustega sisendas oma kasvandikesse erilise ⁺ühisvaimu, mida nimetati seminari-vaimuks. Selles vaimus ^{kujunes}kasvas õpilaste moraalne ja vaimne isiksus, nende individuaalne omapära, distsipliinitunne ja respekt oma õppeasutuse vastu. Seminar oli õpilasile teiseks koduks, kus enamik viibis peaaegu terve päeva: enne lõunat 8 - 1 õppeklassides ja ^{harast}peale lõunat muusikatundides, huviala ainete gruppides ja ettevalmistustundides järgmiste päevade tundideks. See tööviis oli kujunenud rutiinikohaseks ja meeldis kõigile.

Eesti seminaridele on tehtud etteheiteid, et need lasksid välja pahmepoolse kallakuga lõpetajaid. See etteheide ei ole ^{reality}maksev, kuidagi RÕS-ni kohta. Rakvere ^Sseminari vaim oli väga rahvuslik, kus pandi erilist rõhku rahvuslike sündmuste esile ^{eesti}tõstmisele ja tähistati ajaloolisi ja rahvuslike tähtpäevi.

RÕS-ni lõpetajaist pääses vabasse maailma 30 ümber. Nendest suurem osa asub praegu Kanadas (17), USA-s on 4 ja ülejäänud teistes maades. Mitmed neist, vaatamata oma aastatele, töötavad ikka veel eesti täienduskoolides, et päästa ^{ale}meie kasvavat noorust eesti rahvale. Teised on rakendunud muu rahvusliku töö alal, et edasi põleks eestluse tuli. Seda kohustab seminari vaim!

Gaston O. Randvee,
RÕS-i 7. lend 1928.a.

Pildil →

RÕS-i hoonetegrupp

EESTI PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 13336
PR 10